

DİJİTAL OKURYAZARLIK İLE İLGİLİ GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALARIN ANALİZİ

Cihan SALMA

Bilim Uzm, MEB, Gaziantep, Türkiye
cihan190782@hotmail.com,
ORCID No:0000-0001-8984-6878

Recep KAHRAMANOĞLU

Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep, Türkiye
recepkahramanoğlu@gmail.com,
ORCID No: 0000-0001-6670-8165

Özet

Dijital okuryazarlık, dijital dünyada temel faaliyetleri (anlama, araştırma, sorgulama, iletişim kurma ve öğrenme) sürdürebilmek için gerekli olan bir yeterlilik olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, teknolojiyi ve teknoloji tabanlı araç ve gereçleri etkin bir şekilde kullanabilmek için dijital okuryazarlık becerilerine sahip olmak son derece önemlidir. Bu beceriler, dijital dünyada etkili ve verimli bir şekilde çalışmak, öğrenmek ve iletişim kurmak için gereklidir. Bu bağlamda 2017-2022 yılları arasında dijital okuryazarlık konusunda yapılan lisansüstü tezler ve makalelerin analizinin yapıldığı bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden sistematik literatür taraması kullanılmıştır. Çalışmanın verileri DergiPark ve YÖK Ulusal Tez Merkezi akademik veri tabanlarından elde edilmiştir. Tarama sonucunda elde edilen çalışma bulguları betimsel analiz ile çözümlenmiştir. İncelenen çalışmaların 37 tanesi tez, 35 tanesi makale türündedir. Araştırma kapsamına alınan çalışmalarda, dijital okuryazarlık konusunun giderek artan bir popülerlik kazandığı ve özellikle 2021 ve 2022 yıllarında yayımlanan çalışmaların sayısında belirgin bir artış olduğu görülmüştür. İncelenen çalışmaların büyük bir kısmı (%75) nicel yöntemlere dayanmaktadır. Örneklem yöntemleri açısından, en sık kullanılan yöntemin uygun örnekleme olduğu (%16,66) görülmüştür. Veri toplama araçları arasında en yaygın kullanılan araç ölçekler (54) olmuştur. Nicel veri analiz yöntemlerinin (%90,82) büyük bir çoğunlukla tercih edildiği ve özellikle kestirimsel yöntemlerin (%86,95) yaygın olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçları, dijital okuryazarlık konusundaki araştırmaların çeşitliliğini ve derinliğini artırmak için karma ve nitel yöntemlerin daha fazla kullanılmasının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, metodolojik eksikliklerin giderilmesi, özellikle örnekleme yöntemlerinin açıkça belirtilmesi ve daha çeşitli veri toplama ve analiz tekniklerinin kullanılması gerektiği önerilmektedir. Dijital okuryazarlık eğitim programlarının geliştirilmesi ve öğretmenlerin bu konuda eğitilmesi, dijital dünyada bireylerin daha yetkin ve bilinçli olmalarını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital okuryazarlık, sistematik literatür taraması, betimsel analiz

ANALYSIS OF STUDIES CONDUCTED ON DIGITAL LITERACY

Abstract

Digital literacy is defined as a crucial competence for sustaining essential activities in the digital world, such as understanding, researching, questioning, communicating, and learning. Additionally, digital literacy skills are vital for effectively using technology and technology-based tools, which are essential for working, learning, and communicating efficiently in the digital age. This study analyzes postgraduate theses and articles on digital literacy conducted between 2017 and 2022 using systematic literature review, a qualitative research method. Data were sourced from the academic databases DergiPark and the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK). Descriptive analysis was used to interpret the findings. Among the examined studies, 37 were theses and 35 were articles. The research indicated that digital literacy has gained increasing popularity, especially with a notable rise in studies published in 2021 and 2022. The majority of the studies (75%) employed quantitative methods. Convenience sampling was the most frequently used method (16.66%), and scales (54) were the most common data collection tools. Quantitative data analysis methods (90.82%) were predominantly preferred, with inferential methods (86.95%) being especially common. The study emphasizes the need for more mixed and qualitative methods to enhance the diversity and depth of research on digital literacy. Addressing methodological shortcomings, such as clearly specifying sampling methods and employing more varied data collection and analysis techniques, is recommended. Additionally, developing digital literacy education programs and training teachers in this field will enable individuals to become more competent and conscious in the digital world.

Keywords: digital literacy, systematic literature review, descriptive analysis

Atıf / Citation

Salma, C. ve Kahramanoğlu, R. (2024). Dijital okuryazarlık ile ilgili gerçekleştirilen çalışmaların analizi. *Anadolu Türk Eğitim Dergisi*, 6(2), 196-213.
Salma, C. & Kahramanoğlu, R. (2024). Analysis of studies conducted on digital literacy. *Anatolian Turkish Journal of Education*, 6(2), 196-213.

*Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur.

Giriş

21. yüzyıl, bilginin hızlı ve geniş ölçüde erişilebilir hale geldiği, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygın olarak kullanıldığı bir enformasyon çağıdır. Bu dönemde, internetin ve dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte bilgiye ulaşım kolaylaşmış, iletişim hızlanmış ve bilgiye dayalı ekonomik faaliyetler önem kazanmıştır. Bu çağ, bilgi ve iletişim teknolojilerinin toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal yaşama derin etkileri olduğu bir dönemdir. Bu dönemde bilgiye ulaşım ve işleme becerileri büyük önem kazanmış, bilgiye dayalı toplum ve ekonomi olgusu ortaya çıkmıştır.

Teknoloji eğitimde belirleyici bir rol oynamaktadır, zira bu alandaki değişimleri şekillendirmekte ve yönlendirmektedir (Banaszewski, 2005). Uluslar arası alanda çağdaş eğitim teknolojilerinin kullanımı ile gerçekleştirilen nitelikli eğitim geniş bir kabul görmektedir (Hızal, 1992). Yapılandırmacı eğitim anlayışıyla öğretim teknolojileri aracılığıyla öğrencilerin aktif bir rol üstlenerek bilgiyi sadece tüketen değil, aynı zamanda üreten bireyler haline gelmelerine katkı sağlanır (Tezci & Perkmen, 2013). Bilgiye erişim, bilgiyi kullanma ve yeni bilgilerin üretilmesi becerileri, bireyin bilgi toplumunun aktif bir parçası olduğunu göstermektedir (Gündüz & Odabaşı, 2004). Bu anlamda, eğitimde teknolojinin kullanımı bireylerin bilgiye olan erişimini artırarak onları daha etkili öğrenenler haline getirir ve bilgi ekonomisinde daha rekabetçi bir konuma gelmelerini sağlar.

Bugünün insanları, teknolojik ilerlemelerin ivmesine paralel olarak bilgi toplumu, ağ toplumu veya teknoloji toplumu gibi terimlerle tanımlanan bir çağda yaşamaktadır (Webster, 2004; Castells, 2004). İnternet ve dijital platformlar, bireylerin etkin bir şekilde sosyalleşmelerini ve esnek bir ağ içinde iletişim kurmalarını sağlamaktadır. Geleneksel medyanın aksine internet kullanıcıları, geniş bir içerik yelpazesi arasından seçim yapabilme ve diğer kullanıcılarla etkileşime geçme olanağına sahiptir. Sonuç olarak son teknolojik gelişmeler, kendine özgü bir dijital dünya ortamının doğuşuna zemin hazırlamıştır (Onursoy, 2018). Bu yeni dijital dünya, iletişim ve etkileşim biçimlerini derinden değiştirmiş ve küresel ölçekte bir topluluk oluşturmuştur. Bireylerin dijital teknolojilerle olan ilişkileri ve uyum sağlama becerileri genellikle yaşlarına, deneyimlerine ve büyüdükleri döneme bağlı olarak değişmektedir (Prensky, 2001).

Teknoloji, günümüzde hayatın her alanında büyük bir etkiye sahiptir ve bu etki özellikle çocukların yaşamlarında belirgin bir şekilde görülmektedir (Hett, 2012). Bilişim teknolojilerinin yaygın kullanımının olduğu bu dönemde doğan çocuklar, dijital araçları hızla keşfederler ve genellikle yaparak yaşayarak öğrenme yaklaşımını benimserler. Bu nesil, bağımsız düşünen, çoklu görev yapabilen ancak dikkat süreleri kısa olan bireylerden oluşur. Ayrıca, genellikle yalnız kalmayı tercih etseler de dijital sosyal çevreleri oldukça gelişmiştir (Baki, 2015). Teknolojiyle iç içe geçmiş bir yaşam tarzı, çağın gereksinimlerine uyum sağlamak için bireylerin teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilme becerilerini geliştirmelerini gerektirir (Yamaç, 2015). Öğrenme süreçleri de zamanla değişmiş ve teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte 21. yüzyılda öğrenme ortamları da dönüşmüştür (Yang & Wu, 2012).

Teknolojinin hızla gelişmesi, insanlık tarihinde çığır açan bir dönemi başlatmıştır. Günümüzde, teknoloji sayesinde bilgiye ulaşmak ve iletişim kurmak eskisine göre çok daha kolay ve hızlı hale gelmiştir. Bu değişimlerin en önemlilerinden biri de dijitalleşmedir. Dijitalleşme, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması ve dijital platformların kullanımının artması anlamına gelmektedir. Dijital terimi, kökeni Latince'deki digitus kelimesine dayanır ve bu kelime parmak anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, parmaklar genellikle sayma işlemiyle ilişkilendirildiği için, digitus kelimesi zamanla sayılarla bağlantılı hale gelmiştir. Dijital terimi, 15. yüzyılın sonlarında Latince'den İngilizceye geçmiştir (Bayrakçı, 2022). İlk başta, bu terim parmakları veya rakamları ifade ederken, zamanla sayısal verilerin temsil edildiği elektronik teknolojiler için kullanılmaya başlanmıştır.

Yeni Okuryazarlıklar

Okuma ve yazma becerileri geçmiş dönemde birbirinden bağımsız ayrı iki beceri olarak değerlendirilmiştir. Okuma sadece kelimeleri tanımak veya seslendirmekten daha fazlasıdır. Akyol'a (2012) göre okuma, kelimeleri doğru bir şekilde seslendirmekten ziyade, anlam çıkarma sürecidir. Başka bir deyişle okuma, aktif bir bilişsel süreçtir ve okuyucunun metinle etkileşimde bulunmasını, düşünmesini ve metnin anlamını analiz etmesini gerektirir. Yazma düşünceleri, duyguları, bilgiyi veya hikayeleri semboller ya da

kelimeler aracılığıyla ifade etme sürecidir (Güneş, 2013). Okuryazarlık, bir bireyin okuma ve yazma becerisine sahip olmasını ifade eder. Ancak bu temel tanımın ötesinde, okuryazarlık, bilgiye erişme, bilgiyi anlama, değerlendirme ve etkin bir şekilde kullanma yeteneklerini de içerir (Celot, 2010) Günümüzde okuryazarlık kavramı, sadece yazılı metinleri anlamının ötesine geçerek, farklı türdeki bilgileri ve medya araçlarını etkili bir şekilde kullanma becerilerini de kapsamaktadır. Yeni Okuryazarlıklar (New Literacies) kavramı, dijital çağın getirdiği teknolojik ve sosyal değişimlerin okuryazarlık becerileri üzerindeki etkilerini ifade eder. Geleneksel okuryazarlık, yazılı ve basılı materyalleri okuma ve yazma yeteneği olarak tanımlanırken, yeni okuryazarlıklar bu tanımı genişleterek dijital ve multimedya içeriklerle etkileşimi de kapsar. Bu yeni okuryazarlık anlayışı, teknolojinin sunduğu çeşitli araç ve platformları kullanarak bilgiye erişme, bilgi oluşturma ve iletişim kurma becerilerini içerir.

Dijital Okuryazarlık

Bireylerin dijital dünyada başarılı olabilmeleri için gerekli olan becerilerden bir tanesi de dijital okuryazarlık becerisidir. Dijital okuryazarlık kavramı, bilgi çağının gerekliliklerine cevap vermek amacıyla geliştirilmiş ve ilk olarak Paul Gilster tarafından 1997 yılında yayımlanan *Digital Literacy* adlı kitabıyla geniş kitlelerce tanınmıştır. Gilster, dijital okuryazarlığı, bireylerin dijital ortamda bilgiye ulaşma, değerlendirme, anlama ve kullanma becerileri olarak tanımlamıştır. Bu tanım, dijital okuryazarlığın sadece teknik becerileri değil, aynı zamanda eleştirel düşünme ve yaratıcı problem çözme yeteneklerini de kapsadığını vurgulamaktadır (Gilster, 1997).

Dijital okuryazarlık, teknolojinin hızla geliştiği çağımızda giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu kavram, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığını kapsayan, geniş bir yetkinlik yelpazesini ifade etmektedir. Bilgi okuryazarlığı; bireylerin belirli bir bilgi ihtiyacını karşılamak amacıyla uygun bilgi kaynaklarını belirleme, erişme, anlama, değerlendirme ve kullanma yeteneğini ifade eder. Bu kapsamda bilgi okuryazarlığı, sadece bilgiye erişimle sınırlı kalmaz; aynı zamanda bilgiye dair eleştirel düşünme becerilerini, bilgi kaynaklarını değerlendirme ve seçme yeteneğini ve bu bilgiyi etik bir şekilde kullanmayı da içerir. Öte yandan medya okuryazarlığı, medya içeriklerinin üretim süreçlerini ve bu içeriklerin arkasındaki niyetleri anlamayı, medya mesajlarını eleştirel bir bakış açısıyla çözümlemeyi ve bilgiye alternatif platformlar üzerinden ulaşmayı içerir (Uzun & Çelik, 2020).

Dijital okuryazarlık ise, yukarıda bahsedilen yetkinlikleri teknoloji ve dijital araçlarla birleştirerek, doğru bilgiye ulaşma ve bu bilgiyle çalışma kapasitesi olarak tanımlanır. Bu beceri, teknolojik cihazların ve çevrimiçi kaynakların etkin kullanımını, dijital arama yapmayı, elde edilen bilgileri organize etmeyi ve kritik bir bakış açısıyla değerlendirmeyi içerir (Ng, 2012). Dijital okuryazarlık; doğru bilgiye erişimi sağlamakla kalmaz aynı zamanda bireylerin bu bilgiyi çeşitli dijital formatlarda ifade edebilme ve paylaşabilme yeteneklerini de içerir. Bu yeteneklerin gelişimi, bilgi kirliliği ile başa çıkmada, doğruluk kontrolü yapmada ve dijital çağın getirdiği zorluklarla baş etmede büyük önem taşır. Dijital okuryazarlık, teknoloji ve medya kullanımının vazgeçilmez olduğu modern dünyada, bireylerin bilgiye erişme ve onu doğru şekilde kullanma kapasitesini temsil eden kritik bir beceridir. Bireylerin doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmaları ve bu bilgiyi çeşitli dijital mecralarda etkili bir şekilde ifade etmeleri için dijital okuryazarlığın geliştirilmesi gereklidir.

Araştırmanın Amacı

Literatür incelendiğinde dijital okuryazarlık çalışmalarının çeşitli eğitim kademelerinde yürütüldüğü ve farklı metodolojilerin kullanıldığını görülmektedir. Ancak, bu çalışmaların uygulama yönünü detaylı bir şekilde inceleyen veya değerlendiren araştırmaların sınırlı olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla, alan yazında önemli bir boşluk olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, 2017-2022 yılları arasında dijital okuryazarlık alanında yapılan tez ve makaleleri sistemli bir şekilde inceleyerek bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu sayede, dijital okuryazarlık becerisi üzerine yapılan araştırmalara yeni bir bakış açısı getirilmesi ve gelecekteki araştırmalara ışık tutacak önemli bulgular elde edilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, çalışmanın Türkiye'deki dijital okuryazarlık çalışmalarıyla ilgili genel eğilimi ortaya koyarak, bu alandaki eksiklikleri belirlemesi ve uzmanlara yeni araştırma alanları sunması beklenmektedir.

Bununla birlikte aşağıdaki alt problemlere de yanıt aranacaktır.

Dijital okuryazarlık ile gerçekleştirilen araştırmaların;

1. Yayın türüne göre dağılımı nasıldır?
2. Yıllara göre dağılımı nasıl değişmektedir?
3. Araştırma yöntemine göre dağılımları nasıldır?
4. Örneklem yöntemine göre dağılımı nasıldır?
5. Örneklem büyüklüğüne göre dağılımı nasıldır?
6. Veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
7. Veri analiz yöntemine göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Mevcut çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden sistematik literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Günümüzde, akademik çalışmaların artması ve içeriğinin genişlemesi, bu çalışmaların sistemli bir şekilde incelenmesini ve sonuçların açık ve yeniden üretilebilir bir biçimde sentezlenmesini gerektirmektedir (Torraco, 2016). Sistematik literatür taraması, bu süreci yönlendiren bir araştırma metodolojisidir. Bu yöntemde, araştırmacılar belirli bir sorun veya konuyla ilgili mevcut olan tüm çalışmaları belirli kriterlere dayanarak dikkatlice değerlendirir ve analiz eder (Kraus vd., 2020). Bu kriterler, araştırmanın amacına, kapsamına ve yöntemine bağlı olarak belirlenir. Araştırmacılar, bu yöntemi kullanarak mevcut bilgiyi kapsamlı bir şekilde araştırabilir, bağlamlandırabilir ve sentezleyebilirler. Bu durum, farklı araştırma alanlarından bağımsız olarak akademik araştırma faaliyetlerinin temelini oluşturur. Sistematik literatür taramasında araştırma süreci bilgi birikimine dayanmakta, bu bilgilerin sistemli bir şekilde incelenmesinin ve sentezlenmesi son derece önemlidir.

Sistematik literatür taraması, araştırmacılara belirli bir konu veya sorunla ilgili mevcut olan tüm bilgiyi toplama, değerlendirme ve sentezleme imkanı sağlar. Bu da araştırmacılara, alandaki mevcut bilgiyi anlamalarına ve araştırma konularını daha iyi çerçevelemelerine yardımcı olur. Ayrıca sistematik literatür taraması, belirli bir konuyla ilgili mevcut olan bilginin eksikliklerini ve açıklarını belirleyerek, gelecekte yapılacak araştırmalar için bir çerçeve oluşturur. Araştırmacılar, bu eksiklikleri ve açıkları dikkate alarak, gelecek çalışmaları planlayabilir ve mevcut bilgiye yeni bir katkı sağlayabilirler (Jesson vd., 2011).

Veri Kaynakları

Bu araştırmanın çalışma grubu 2017-2022 yılları arasında Türkiye’de dijital okuryazarlık konusunda eğitim alanında yapılmış olan, DergiPark ve YÖK Ulusal Tez Merkezi akademik veri tabanlarından ulaşılan, Türkçe yazılmış 37 tez ve 35 makale olmak üzere toplam 72 çalışmadan oluşmaktadır.

Çalışmanın verileri DergiPark ve YÖK Ulusal Tez Merkezi akademik veri tabanlarından elde edilmiştir. Araştırma sürecinde veriler toplanırken “dijital okuryazarlık” anahtar kelimesi kullanılarak tarama gerçekleştirilmiştir. Tarama sonucunda Dergipark veri tabanında 120 makaleye, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından 116 tez çalışmasına ulaşılmıştır. Veri toplama sürecinde çalışmaların incelemeye dahil edilmesi, çalışmaların Türkçe olarak yayınlanmış olması, 2017-2022 yılları arasında yayınlanmış olması ve eğitim alanı ile ilgili olması kriterleri ile sınırlandırılmıştır. Bu kriterler doğrultusunda, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve DergiPark veritabanlarında ilgili çalışmalar sistemli bir şekilde taranmış ve belirtilen yıllar arasında dijital okuryazarlık konusunu ele alan Türkçe 37 tez ve 35 makale tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analiz edilmesinde betimsel analizden yararlanılmıştır. İyi yapılmış bir betimsel analiz, araştırmanın bulgularını daha anlaşılır ve anlamlı kılarak, literatüre önemli katkılar sağlar. Araştırmanın temelini güçlendiren bu analiz yöntemi, sadece mevcut çalışma için değil, aynı zamanda gelecekte yapılacak çalışmalar için de yol gösterici olabilir. Betimsel analiz, araştırmacılara kapsamlı ve sistematik bir inceleme sunarak, verilerin doğru ve etkili bir şekilde yorumlanmasını sağlar. Bu da, literatürdeki boşlukların doldurulmasına ve alandaki bilgi birikiminin artırılmasına yardımcı olur (De Vaus, 2001). Tarama sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesi; yayın türü, yayın yılı, araştırma yöntemi, örneklem yöntemi, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları, veri analiz yöntemi olmak üzere 7 ana başlık üzerinden yapılmıştır. Bu başlıklara göre elde edilen bulgular frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak tablo halinde sunulmuştur.

Geçerlilik ve Güvenirlik

Çalışmanın güvenirliliğini sağlamak amacıyla iki bağımsız araştırmacı tarafından çalışmalar birbirinden bağımsız olarak analiz edilmiştir. Her iki araştırmacı, belirlenen başlıklar doğrultusunda verileri ayrı ayrı kodlamışlardır. Ortaya çıkan kategoriler karşılaştırılmış, araştırmacılar arasındaki uyum %93 olarak belirlenmiştir. Bu yüksek uyum oranı, araştırmanın güvenirliliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Yüksek uyum oranı, veri analizinde kullanılan yöntemlerin ve ortaya çıkan sonuçların tutarlı olduğunu ve tekrarlanabilir olduğunu göstermektedir. Araştırmacılar arası uyum yeterli bulunduğundan, veri analizinin kalan bölümü bir araştırmacı tarafından tamamlanmış, diğer araştırmacı ise elde edilen verilerin doğru şekilde tablolandırılmasını kontrol etmiştir. Bu süreç, analizde insan hatasını minimize etmekte ve sonuçların güvenirliliğini artırmaktadır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde dijital okuryazarlık konusunu araştıran 37 tez ve 35 makalenin incelenmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Dijital okuryazarlık konusunda yapılmış olan 72 çalışmanın yayın türüne, yıllara, araştırma yöntemine, örneklem yöntemine, örneklem büyüklüğüne, veri toplama araçlarına ve veri analiz yöntemlerine göre sayısal dağılımı aşağıda detaylı olarak incelenmiştir.

Tablo 1.

Dijital okuryazarlık konusundaki çalışmaların türüne göre sayısal dağılımı

Belgeler	Frekans	Yüzde
Yüksek Lisans Tezi	36	50
Doktora tezi	1	1,38
Makaleler	35	48,62
Toplam	72	100

2017-2022 yılları arasında dijital okuryazarlık konusunda yapılan çalışmaların türüne göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde 2017-2022 yılları arasında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının 36 adedinin yüksek lisans düzeyinde, 1 adedinin ise doktora düzeyinde olduğu görülmektedir. Belirtilen yıllarda “dijital okuryazarlık” konusunda 35 adet makale yayınlanmıştır.

Dijital okuryazarlık konusundaki çalışmaların türlerine göre dağılımını inceledikten sonra, bu çalışmaların hangi yıllarda yapıldığını görmek de önemlidir. Bu sayede, konunun hangi dönemlerde daha fazla ilgi gördüğünü ve araştırmaların zaman içerisindeki dağılımını anlayabiliriz.

Taranan çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo sunulmuştur. Bu tablo, araştırmaların hangi yıllarda yoğunlaştığını ve zaman içerisinde nasıl bir trend izlediğini göstermektedir.

Tablo 2.

Dijital okuryazarlık konusundaki çalışmaların yıllara göre dağılımı

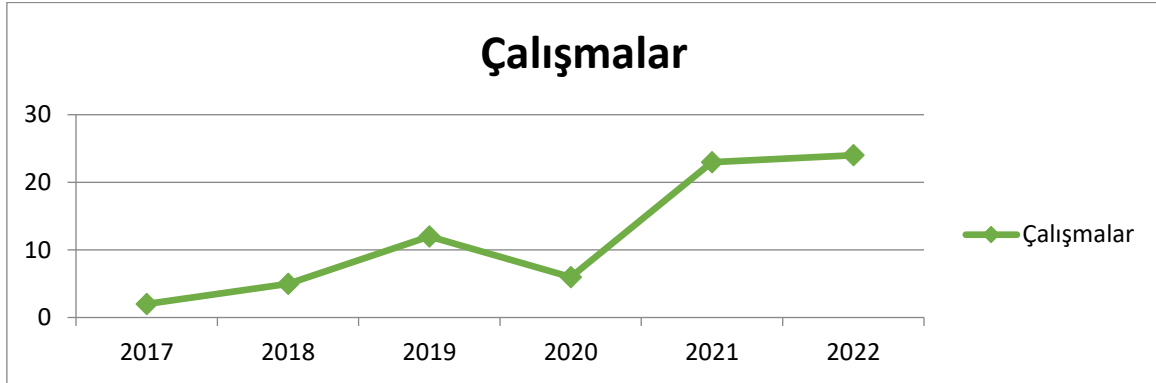
Yayın Yılı	Tezler	Makaleler	Toplam
2017	1	1	2
2018	1	4	5
2019	7	5	12
2020	2	3	6
2021	9	14	23
2022	17	8	24
Toplam	37	35	72

Tablo 2’ye göre 2022 ve 2019 yıllarında yapılan çalışmalar çoğunlukla tezlerden, 2021 ve 2018 yıllarında yapılan çalışmalar ise makalelerden oluşmaktadır. Tablo 4.2 ve Grafik 1’deki veriler incelendiğinde 2017 yılından günümüze kadar dijital okuryazarlık konusunun popülerlik kazandığı

görülmektedir. Araştırma kapsamına alınan çalışmalar incelendiğinde çalışmalar sırayla 2017 (2), 2018 (5), 2019 (12), 2020 (6), 2021 (23) ve 2022 (24) yıllarında yayınlanmıştır. Taranan çalışmaların yayın yıllarına göre dağılımı incelendiğinde en fazla çalışmanın 2022 (24) ve 2021 yılında (23) yayınlandığı görülmektedir. En az yayın yapılan yıl 2017 (2) yılıdır. Verilerin elde edildiği YÖK Tez ve DergiPark veritabanlarında örneklem seçiminde belirlenen kriterlere uygun 2017 yılından önce “dijital okuryazarlık” ifadesinin geçtiği herhangi bir makale ve tez çalışmasına rastlanmamıştır.

Grafik 1.

Taranan çalışmaların yıllara göre dağılımı

Çalışmaların yıllara göre dağılımını inceledikten sonra, bu araştırmalarda hangi yöntemlerin kullanıldığını görmek de önemlidir. Araştırma yöntemlerinin analizi, çalışmaların metodolojik çeşitliliğini ve bu alandaki eğilimleri anlamamıza yardımcı olacaktır.

Tablo 3.

Dijital okuryazarlık konusundaki çalışmaların araştırma yöntemine göre sayısal dağılımı

Belgeler	Tez	Makale	Frekans	Yüzde
Nicel	26	28	54	75
Nitel	5	6	11	15,28
Karma	6	1	7	9,72
Taranan Belgeler	37	35	72	100

Tablodaki verilere göre, dijital okuryazarlık konusundaki çalışmalar üç ana araştırma türüne göre sınıflandırılmış: nicel, nitel ve karma araştırmalar. Bu türler, tez ve makale olarak da iki alt kategoriye ayrılmıştır. Dijital okuryazarlık konusunda yazılan tez ve makalelerin sadece 7 tanesinde karma yöntem (%9,72) kullanılmıştır. Dijital okuryazarlık üzerine yapılan araştırmaların büyük bir çoğunluğu (%75) nicel araştırmalardır. 26 tez, 28 makale olmak üzere 54 çalışma nicel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Ayrıca toplamda 11 araştırmada nitel yöntem (%15,28) kullanılmıştır.

Araştırma yöntemlerinin incelenmesinin ardından, bu çalışmaların hangi örnekleme yöntemleriyle gerçekleştirildiği de önemli bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu inceleme, araştırmaların metodolojik derinliğini ve geçerliliğini anlamamıza yardımcı olacaktır. Tablo 4, dijital okuryazarlık konusundaki çalışmaların örnekleme yöntemlerine göre dağılımını göstermektedir. Bu tablo, çalışmaların hangi örnekleme teknikleriyle gerçekleştirildiğini ve bu tekniklerin ne kadar yaygın kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Tablo 4.*Dijital okuryazarlık konusundaki çalışmaların örnekleme yöntemine göre sayısal dağılımı*

	Tezler	Makaleler	Toplam	Yüzde
Uygun Örnekleme	8	4	12	16,66
Basit Tesadüfi (Rastgele) Örnekleme	2	7	9	12,5
Seçkisiz Örnekleme	7	2	9	12,5
Kolay Ulaşılabilir Örnekleme	4	4	8	11,11
Amaçsal Örnekleme	2	3	5	6,94
Maksimum Çeşitlilik Örnekleme	3	0	3	4,17
Tabakalı Örnekleme	3	0	3	4,17
Küme Örnekleme	2	0	2	2,77
Kolayda Örnekleme	0	2	2	2,77
Kartopu Örnekleme	0	1	1	1,40
Kasti (Kararsal) Örnekleme	0	1	1	1,40
Belirtilmemiş	6	11	17	23,61
Taranan Belgeler	37	35	72	100

Dijital okuryazarlıkla ilgili yapılan çalışmalarda en sık kullanılan örnekleme yöntemi (12 çalışma) uygun örnekleme olup, toplamın %16,66'sını oluşturur. Örnekleme yöntemi belirtilmemiş ya da kullanılmamış çalışmalar %23,61 ile ikinci en büyük grubu oluşturur, bu da örnekleme yönteminin belirtilmesi konusundaki eksiklikleri gösterir. Diğer örnekleme yöntemleri daha dengeli bir şekilde dağılmış olup, basit tesadüfi (9 çalışma) ve seçkisiz örnekleme (9 çalışma) yöntemleri %12,5 ile öne çıkmaktadır. Kolayda örnekleme (2 çalışma), kartopu örnekleme (1 çalışma) ve kasti (kararsal) örnekleme (1 çalışma) yöntemi sadece makale türündeki çalışmalarda kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme (3 çalışma), tabakalı örnekleme (3 çalışma) ve küme örnekleme (2 çalışma) yöntemi sadece tez türündeki çalışmalarda kullanılmıştır.

Örnekleme yöntemlerinin incelenmesinin ardından, bu çalışmaların hangi örnekleme büyüklükleriyle gerçekleştirildiği de önemli bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu inceleme, araştırmaların kapsamını ve temsil gücünü anlamamıza yardımcı olacaktır.

Tablo 5.*Dijital okuryazarlık konusundaki çalışmaların örnekleme büyüklüğüne göre sayısal dağılımı*

	Tez	Makale	Frekans	Yüzde
1-100 arası	6	7	13	18,05
101-200 arası	6	3	9	12,5
201-300 arası	6	9	15	20,85
301-400 arası	3	5	8	11,11
401-500 arası	3	3	6	8,33
501-600 arası	5	3	8	11,11
601 ve üzeri	7	2	9	12,5
Belirtilmemiş/Örnekleme Yok	1	3	4	5,55
TOPLAM	37	35	72	100

Dijital okuryazarlıkla ilgili yapılan çalışmalarda örneklem büyüklüklerinin geniş bir yelpazeye yayıldığı gözlemlenmektedir. En sık kullanılan örneklem büyüklüğü 15 çalışma ile 201-300 arası olup, toplamın %20,85'ini oluşturmaktadır. Bunu, 13 alışma ile 1-100 arası ve 9 çalışma ile 601 ve üzeri örneklem büyüklükleri takip etmektedir. Bu alışmaları eşit sayıda çalışmanın yer aldığı 301-400 (8 çalışma) ve 501-600 (8 çalışma) rneklem büyüklükleri takip etmektedir. Çalışmaların %5,55'inde (4 çalışmada) ise örneklem büyüklüğü belirtilmemiştir. En az çalışma 401-500 arası örneklem büyüklüğünde (6 çalışma) gerçekleştirilmiştir. Genel olarak, çeşitli örneklem büyüklüklerinin kullanıldığı ve bu çeşitliliğin araştırmalarda farklı kapsam ve derinlikler sunduğu görülmektedir.

Örneklem büyüklüklerinin incelenmesinin ardından, bu çalışmaların hangi veri toplama araçlarıyla gerçekleştirildiği de önemli bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu inceleme, araştırmalarda kullanılan veri toplama yöntemlerinin çeşitliliğini ve yaygınlığını anlamamıza yardımcı olacaktır. Tablo 6, dijital okuryazarlık konusundaki çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımını göstermektedir. Bu tablo, çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının çeşitliliğini ve yaygınlığını ortaya koymaktadır.

Tablo 6.

Dijital okuryazarlık konusundaki çalışmaların veri toplama araçlarına göre sayısal dağılımı

	Tez	Makale	Frekans	Yüzde
Ölçek	31	23	54	40,29
Kişisel Bilgi Formu	25	23	48	35,82
Görüşme Formu	8	3	11	8,21
Doküman İncelemesi	3	4	7	5,22
Ölçek Geliştirme	3	3	6	4,48
Anket	1	2	3	2,24
Odak Grup Görüşmesi	2	-	2	1,49
Araştırmacı Günlüğü	1	-	1	0,75
Gözlem Formu	1	-	1	0,75
Rubrik Geliştirme	-	1	1	0,75
TOPLAM	75	59	134	100

Dijital okuryazarlık konusunda yapılan çalışmaların veri analiz yöntemlerine göre dağılımı Tablo gösterilmiştir. İncelemesi yapılan çalışmalarda birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır. Tablo incelendiğinde dijital okuryazarlıkla ilgili yapılan çalışmalarda 10 farklı veri toplama aracının kullanıldığı görülmektedir. En fazla kullanılan veri toplama aracının sırasıyla ölçek (54), kişisel bilgi formu (48), görüşme formu (11), doküman incelemesi (7), ölçek geliştirme (6), anket (3), odak grup görüşmesi (2), araştırmacı günlüğü (1), gözlem formu (1) ve rubrik geliştirme (1) olduğu görülmektedir. Taranan alışmalar incelendiğinde odak grup görüşmesi, araştırmacı günlüğü ve gözlem formu sadece tez türündeki çalışmalarda kullanılırken; rubrik geliştirme sadece makale türündeki çalışmada kullanılmıştır. Tablo incelendiğinde ölçek, kişisel bilgi formu, görüşme formu tekniklerine sahip çalışmalar çoğunlukla tezler; doküman incelemesi ve anket tekniklerine sahip çalışmalar çoğunlukla makalelerdir.

Dijital okuryazarlık konusunda yapılan tez ve makale türünde yapılan 72 çalışma incelendiğinde 54 adet ölçek kodlaması yapılmıştır. Taranan çalışmalarda kullanılan ölçekler řu şekildedir:

- Dijital Okuryazarlık Ölçeği
- Dijital Okuryazarlık Değerlendirme Ölçeği
- Dijital Okuryazarlık Öz-Yeterlilik Ölçeği
- Dijital Bağımlılık Ölçeği
- Eleştirel Dijital Okuryazarlık Ölçeği
- Dijital Vatandaşlık Ölçeğidir.

Veri toplama araçlarının incelenmesinin ardından, bu çalışmaların hangi veri analiz yöntemleriyle gerçekleştirildiği de önemli bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu inceleme, araştırmalarda kullanılan veri analiz yöntemlerinin çeşitliliğini ve yaygınlığını anlamamıza yardımcı olacaktır.

Tablo 7.

Dijital okuryazarlık konusundaki çalışmaların veri analiz yöntemlerine göre sayısal dağılımı

	Veri Analiz	Yöntemleri	f	Yüzde(%)
Nicel	Kestirimsel	Anova	38	18,36
		T-testi	32	15,46
		Korelasyon analizi	19	9,18
		Kolmogorov-Smirnov testi	17	8,21
		Kruskall-Wallis testi	16	7,73
		Mann-Whitney U testi	15	7,25
		Tukey	12	5,80
		Faktör analizi	9	4,35
		LSD	7	3,38
		Regresyon analizi	4	1,93
		Shapiro-Wilk testi	3	1,45
		Levene testi	3	1,45
		Barlett's Testi	1	0,48
		Welch testi	1	0,48
		Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	1	0,48
		Lawshe tekniği	1	0,48
		Bonferroni Testi	1	0,48
		Ara Toplam		180
	Betimsel	Ortalama/Standart Sapma	6	2,90
		Frekans/Yüzde Tabloları	2	0,97
Ara Toplam		8	3,87	
Ara Toplam		188	90,82	
Nitel	Betimsel Analiz	10	4,83	
	İçerik Analizi	9	4,35	
Ara Toplam		19	9,18	
Toplam		207	100,00	

Taranan çalışmaların veri analiz yöntemlerine göre dağılımları incelendiğinde çalışmaların büyük bir kısmı (%90,82) nicel analiz yöntemlerini kullanırken, %9,18'i nitel analiz yöntemlerini kullanmıştır. Bu, dijital okuryazarlık konusundaki araştırmaların çoğunlukla nicel verilerle çalıştığını ve bu verileri analiz

etmek için çeşitli istatistiksel yöntemler kullandığını göstermektedir. Nicel veri analiz yöntemleri içerisinde kestirimsel yöntemler (180) %86,95 ile en fazla kullanılan yöntem olmuştur. Kestirimsel yöntemler içerisinde veri analiz yöntemi olarak en çok Anova (38) ile t-testi (32) kullanılmıştır. Daha sonra sırasıyla Korelasyon analizi (19), Kolmogorov-Smirnov testi (17), Kuruskall-Wallis testi (16), Mann-Whitney U testi (15), Tukey (12), faktör analizi (9), LSD (7), Regresyon analizi (4), Shapiro-Wilk (3) ve Levene testi (3) yöntemleri kullanılmıştır. Barlett's Testi (1), Welch testi (1), Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) (1), Lawshe tekniği (1) ve Bonferroni Testi (1) en az kullanılan yöntemler olmuştur. Nicel veri analizi yöntemleri içerisinde betimsel (8) yöntem daha az kullanılmıştır ve betimsel yöntem olarak ortalama/standart sapma (6) ile frekans/yüzde tabloları (2) yöntemleri kullanılmıştır. Nitel analiz yöntemleri de (%9,18) dijital okuryazarlık çalışmalarında kullanılmış ancak nicel yöntemler kadar yaygın değildir. Çalışmalarda nitel veri analiz yöntemleri olarak kullanılan betimsel analiz (10) ve içerik analizi (9) yöntemlerinin tercih edilme oranları birbirine çok yakındır.

Tartışma/Sonuç

Dijital okuryazarlık ile ilgili çalışmaların analizinin yapıldığı bu çalışmada 35 tez, 37 makale olmak üzere toplam 72 çalışma incelenmiştir. 2017-2022 yılları arasında dijital okuryazarlık konusundaki araştırmaların türleri ve yöntemleri incelendiğinde belirgin eğilimler ve metodolojik özellikler ortaya çıkmaktadır. Bu yıllar boyunca dijital okuryazarlık konusunun giderek artan bir ilgi gördüğü ve özellikle 2021 (23 çalışma) ve 2022 (24 çalışma) yıllarında yapılan çalışmaların sayısında belirgin bir artış olduğu gözlemlenmiştir. Bu artış, dijital dönüşüm ve teknoloji kullanımının hızla yaygınlaşması, dijital okuryazarlığın eğitimde, iç dünyasında ve günlük yaşamda önemli bir yetkinlik olarak kabul edilmesi ile ilişkilendirilebilir.

Yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunun (%75) nicel araştırma yöntemlerine dayanması, dijital okuryazarlık konusunda somut ve ölçülebilir verilerin toplanmasına yönelik bir eğilimi göstermektedir. 26 tez ve 28 makale olmak üzere toplamda 54 çalışma nicel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Nicel yöntemlerin bu denli yaygın tercih edilmesi, araştırmacıların bu alanda genellikle istatistiksel analizler ve objektif ölçüm araçları kullanarak sonuçlara ulaşmayı amaçladığını ortaya koymaktadır. Karma yöntemlerin (%9,72) ve nitel yöntemlerin (%15,28) daha az tercih edilmesi, dijital okuryazarlığın kavramsal ve derinlemesine incelenmesi konusunda daha az çalışmanın yapıldığını göstermektedir. Nitel araştırmalar, konunun derinlemesine anlaşılmasını ve bireylerin dijital okuryazarlık deneyimlerinin daha ayrıntılı olarak incelenmesini sağlar. Karma yöntemler ise hem nicel hem de nitel verilerin bir arada kullanılması ile daha zengin ve kapsamlı bulgular sunar. Bu nedenle, gelecekte nitel ve karma yöntemlerin daha fazla kullanılması, dijital okuryazarlığın farklı boyutlarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Özellikle betimsel analiz ve içerik analizi gibi nitel veri analiz yöntemlerinin daha yaygın kullanılması, dijital okuryazarlığın farklı boyutlarının daha derinlemesine incelenmesini sağlayacaktır.

Örnekleme yöntemleri açısından bakıldığında, uygun örnekleme yöntemi (12 çalışma, %16,66) en sık kullanılan yöntem olmuştur. Bunun yanında, örnekleme yöntemi belirtilmemiş veya kullanılmamış çalışmaların %23,61 ile ikinci en büyük grubu oluşturması, araştırmalarda metodolojik eksikliklerin bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, gelecekteki çalışmaların metodolojik olarak daha dikkatli planlanması gerektiğine işaret etmektedir. Diğer rnekleme yöntemleri daha dengeli bir Şekilde dağılmış olup, basit tesadüfi (9 çalışma) ve seçkisiz örnekleme (9 çalışma) yöntemleri %12,5 ile öne çıkmaktadır. Kolayda rnekleme (2 çalışma), kartopu örnekleme (1 çalışma) ve kasti (kararsal) rnekleme (1 çalışma) yöntemi sadece makale türündeki çalışmalarda kullanılmıştır. Maksimum eşitlilik örnekleme (3 çalışma), tabakalı örnekleme (3 çalışma) ve küme örnekleme (2 çalışma) yöntemi sadece tez türündeki çalışmalarda kullanılmıştır. Bu durum, tez çalışmalarının daha çeşitli ve karmaşık örnekleme yöntemlerini benimsediğini göstermektedir. Gelecekteki araştırmalarda, örnekleme yöntemlerinin açıkça belirtilmesi ve bu konuda daha dikkatli olunması gerekmektedir. Bu, araştırmaların geçerliliği ve güvenilirliği açısından önemlidir. Farklı rnekleme yöntemlerinin kullanılması, araştırmalarda çeşitlilik ve temsil yeteneği sağlayacaktır. Özellikle karmaşık ve dikkatli planlanmış örnekleme yöntemlerinin kullanılması, dijital okuryazarlık araştırmalarının kalitesini artıracaktır.

Örneklem büyüklükleri incelendiğinde, en sık kullanılan örneklem büyüklüğünün 201-300 arası olduğu ve toplamın %20,85'ini oluşturduğu görülmektedir. Bu, araştırmaların genellikle orta ölçekli

örneklem grupları ile yapıldığını göstermektedir. Ayrıca, 1-100 arası (13 çalışma) ve 601 ve üzeri (9 çalışma) örneklem büyüklüklerinin de sıkça kullanılması, çalışmaların geniş bir örneklem yelpazesinde gerçekleştirildiğini ve bu durumun araştırmalarda çeşitlilik sağladığını ortaya koymaktadır. Bu çeşitlilik, dijital okuryazarlık araştırmalarının farklı popülasyonlar ve örneklem grupları üzerinde yapıldığını, dolayısıyla bulguların genelleştirilebilirliğinin arttığını göstermektedir. Ancak, örneklem büyüklüğünün belirtilmediği 4 çalışma (%5,55) olması, bu konuda dikkat edilmesi gereken metodolojik bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Veri toplama araçları açısından bakıldığında, ölçeklerin (54 çalışma) en sık kullanılan veri toplama aracı olduğu görülmektedir. Bu durum, dijital okuryazarlık araştırmalarında standart ve güvenilir ölçüm araçlarının önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Kişisel bilgi formları (48) ve görüşme formları (11) da yaygın olarak kullanılmaktadır. Doküman incelemesi (7) ve anket teknikleri (3) çoğunlukla makalelerde kullanılmış olup, makalelerin daha geniş veri setlerine ve doküman analizlerine dayandığını göstermektedir. Odak grup görüşmesi (2), araştırmacı günlüğü (1) ve gözlem formu (1) sadece tez türündeki çalışmalarda kullanılırken, rubrik geliştirme sadece makale türündeki çalışmada kullanılmıştır. Bu, tezlerin daha derinlemesine ve nitel veri toplama tekniklerine yöneldiğini, makalelerin ise daha yapılandırılmış ve nicel tekniklere dayandığını göstermektedir. Dijital okuryazarlık araştırmalarında kullanılan veri toplama araçlarının (ölçekler, kişisel bilgi formları, görüşme formları) yanı sıra, daha çeşitli ve gelişmiş veri toplama araçlarının (örneğin, dijital etnografi, gözlem, odak grup görüşmeleri) kullanılması, araştırmaların kapsamını genişletecek ve farklı veri kaynaklarından elde edilen bilgilerle daha zengin analizler yapılmasını sağlayacaktır.

Veri analiz yöntemleri incelendiğinde, çalışmaların büyük bir kısmının (%90,82) nicel analiz yöntemlerini kullandığı görülmektedir. Nicel veri analiz yöntemleri içerisinde kestirimsel yöntemler (%86,95) en fazla kullanılan yöntemler olmuştur. ANOVA (38), t-testi (32) ve korelasyon analizi (19) gibi hipotez testleri ve ilişki analizleri en sık kullanılan yöntemlerdir. Bu durum, dijital okuryazarlık konusundaki araştırmaların genellikle istatistiksel yöntemlerle hipotez testleri yaparak sonuçlara ulaştığını göstermektedir. Nitel analiz yöntemleri (%9,18) ise daha az yaygın olmakla birlikte, betimsel analiz (10) ve içerik analizi (9) en sık kullanılan nitel yöntemlerdir. Bu, dijital okuryazarlık konusundaki derinlemesine ve içerik bazlı analizlerin de önemli olduğunu, ancak nicel yöntemler kadar yaygın olmadığını göstermektedir. Araştırmalarda nicel veri analiz yöntemlerinin yanı sıra, nitel veri analiz yöntemlerinin de dengeli bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Özellikle betimsel analiz ve içerik analizi gibi nitel yöntemlerin daha yaygın kullanılması, dijital okuryazarlık konusundaki araştırmaların derinlemesine bilgi sunmasını sağlayacaktır.

Dünya genelinde ve Türkiye'de dijital okuryazarlık konusundaki araştırmaların karşılaştırılması, bazı benzerlikler ve farklılıklar ortaya koymaktadır. Her iki düzeyde de dijital okuryazarlık araştırmaları artan bir ilgi görmektedir. Küresel olarak dijital okuryazarlık araştırmaları, teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte artan bir ilgi görmektedir. Özellikle COVID-19 pandemisi süresince, uzaktan eğitim ve dijital platformların kullanımının yaygınlaşması, dijital okuryazarlığın önemini daha da artırmıştır (Gür & Duman, 2024). Dünya genelinde dijital okuryazarlık araştırmalarında dijital etik, dijital vatandaşlık ve dijital güvenlik gibi konulara daha fazla odaklanılmakta, Türkiye'de ise bu alanların yeterince incelenmediği görülmektedir. Bu nedenle, Türkiye'deki araştırmaların küresel eğilimleri takip ederek, dijital okuryazarlığın farklı boyutlarını kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir.

Dijital okuryazarlık konusundaki araştırmaların hem dünya genelinde hem Türkiye'de çeşitlenmesi ve derinleşmesi, bu alandaki teorik ve pratik bilgiye önemli katkılar sağlayacaktır. Araştırmacıların, dijital okuryazarlığın farklı boyutlarını ve bu boyutların bireyler ve toplum üzerindeki etkilerini daha kapsamlı bir şekilde incelemesi, dijital dünyada daha bilinçli ve yetkin bireylerin yetişmesine katkı sağlayacaktır. Dijital okuryazarlık konusundaki araştırmaların artarak devam etmesi, eğitim politikalarının ve uygulamalarının geliştirilmesine, dijital becerilerin yaygınlaştırılmasına ve bireylerin dijital dünyada daha etkin ve güvenli bir şekilde yer almasına olanak tanıyacaktır.

Öneriler

Dijital okuryazarlık konusundaki araştırmaların incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular ve tartışmalar ışığında, gelecekteki çalışmalar ve uygulamalar için çeşitli öneriler sunulabilir:

Araştırma Yöntemleri ve Türlerine Yönelik Öneriler:

Dijital okuryazarlık konusundaki araştırmaların derinlemesine ve kapsamlı analizler yapabilmesi için,

karma yöntemlerin daha fazla kullanılması teşvik edilmelidir. Bu, hem nicel hem de nitel verilerin birlikte kullanılması ile daha zengin ve bütüncül bir anlayış sağlayacaktır. Dijital okuryazarlığın bireyler üzerindeki etkilerini ve deneyimlerini daha iyi anlayabilmek için nitel araştırmaların sayısının artırılması gerekmektedir.

Metodolojik İyileştirmelere Yönelik neriler

Araştırmalarda rnekleme yöntemleri açıkça belirtilmelidir. Bu, araştırmaların geçerliliği ve güvenilirliği açısından önemlidir. Tabakalı rnekleme ve küme örnekleme gibi karmaşık yöntemler kullanılmalıdır.

Veri Toplama ve Analiz Yöntemlerine Yönelik neriler

Veri toplama araaları çeşitlendirilmelidir. Dijital etnografi, gözlem ve odak grup görüşmeleri gibi yöntemler daha fazla kullanılabilir. Nicel veri analiz yöntemlerinin yanı sıra, nitel veri analiz yöntemleri de dengeli bir Şekilde kullanılmalıdır.

Eğitim ve Uygulamalara Yönelik neriler

Dijital okuryazarlık eğitim programlarının ve müfredatlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle okullarda ve üniversitelerde dijital okuryazarlık derslerinin ve eğitimlerinin artırılması, geç nesillerin dijital dünyada daha bilinçli ve yetkin bireyler olarak yetişmesine katkı sağlayacaktır. Dijital okuryazarlık konusundaki eğitimlerin etkin olabilmesi için, ğretmen ve eğitmenlerin bu alanda yeterli bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle, ğretmen ve eğitmenlerin dijital okuryazarlık konusunda hizmet içi eğitimlere tabi tutulması ve sürekli olarak güncellenen eğitim programlarına katılmaları teşvik edilmelidir.

Dijital okuryazarlığın toplumsal düzeyde yaygınlaştırılması ve farkındalığın artırılması için kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve medya organları iç birliği yapmalıdır. Dijital okuryazarlığın önemi konusunda toplumu bilgilendirmek ve bilinçlendirmek için kampanyalar düzenlenmeli, çeşitli etkinlikler ve seminerler organize edilmelidir.

Akademik araştırmalar ile pratik uygulamaların entegrasyonu önemlidir. Üniversiteler, araştırma merkezleri ve eğitim kurumları, dijital okuryazarlık alanında ortak projeler geliştirerek, teorik bilgilerin pratik uygulamalara dönüştürülmesine katkı sağlamalıdır.

Bu neriler, dijital okuryazarlık konusundaki araştırmaların ve uygulamaların daha etkili ve kapsamlı olmasına katkı sağlayacaktır. Dijital dünyada bireylerin daha bilinçli, güvenli ve yetkin bir Şekilde yer alabilmesi için, dijital okuryazarlığın tüm boyutlarıyla ele alınması ve sürekli olarak geliştirilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Akyol, H. (2012). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Pegema.
- Baki, Y. (2015). *Dijital öykülerin altıncı sınıf öğrencilerinin yazma sürecine etkisi* (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Banaszewski, T. M. (2005). *Digital storytelling: supporting digital literacy in grades 4-12* (Yüksek Lisans Tezi). Institute of Technology, Georgia.
- Bayrakçı, S. (2022). *Dijital okuryazarlık kavramlar, Modeller ve Ölçüm* (1. Baskı). Çizgi Kitabevi.
- Castells, M. (2004). "An Introduction to the Information Age". In F. Webster (Ed.), *The Information Society Reader*. Londra: Routledge.
- Celot, P. (2010). *Study on assessment criteria for media literacy levels*. Eavi.
- De Vaus, D. A. (2001). *Research design in social research*. London: Sage Publications.
- Gilster, P. (1997). *Digital literacy*. New York: Wiley & Sons.
- Gündüz, Ş., & Odabaşı, F. (2004). Bilgi çağında öğretmen adaylarının eğitiminde öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin önemi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*, 3(1).
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Pegem Akademi.
- Gür, Z. B., & Duman, S. N. (2024). Dijital okuryazarlık ile ilgili tezlerin sistematik derlemesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 8(1), 126-137.
- Hett, K. (2012). Technology-supported literacy in the classroom: Using audiobooks and digital storytelling to enhance literacy instruction. *Illinois Reading Council Journal*, 40(3), 3-13.
- Hızal, A. (1992). İlköğretim uygulamalarında eğitim teknolojisinden yararlanma olanakları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 81-87.
- Jesson, J., Matheson, L., & Lacey, F. M. (2011). *Doing your literature review: Traditional and systematic techniques*. London: SAGE.
- Kraus, S., Breier, M., & Dasi-Rodriquez, S. (2020). The art of crafting a systematic literature review in entrepreneurship research. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 16(3), 1023-1042. doi: 10.1007/s11365-020-00635-4.
- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy? *Computers & Education*, 59(2), 1065-1078.

- Onursoy, S. (2018). niversite genliğinin dijital okuryazarlık dzeyleri: Anadolu niversitesi ğrencileri üzerine bir araştırma. *Gmşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 989-1013.
- Prensky, M. (2001). "Digital Natives, Digital Immigrants". *On the Horizon*, 9(5), 1–6. doi: 10.1108/10748120110424816.
- Tezci, E., & Perkmen, S. (2013). Oluşturmacı perspektiften teknolojinin ğrenme-ğretme sürecine entegrasyonu. In K. ağiltay & Y. Gktaş (Eds.), *ğretim teknolojilerinin temelleri: teoriler, araştırmalar, eğilimler* (s. 185-211). Ankara: PegemA.
- Torraco, R. (2016). Writing integrative literature reviews: Using the past and present to explore the future. *Human Resource Development Review*, 15(4), 404-428. <https://doi.org/10.1177/1534484316671606>
- Uzun, Y., & elik, G. (2020). Akademisyenlerin okuryazarlık algısındaki değişimler. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(22), 1134-1156. <https://doi.org/10.26466/opus.646592>
- Webster, F. (2004). "The Network Society". In F. Webster (Ed.), *The Information Society Reader*. Londra: Routledge.
- Yama, A. (2015). *İlkokul nc sınıf ğrencilerinin yazma becerilerinin gelişiminde dijital hikyelerin etkisi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yang, Y-T. C., & Wu, W-C. I. (2012). Digital storytelling for enhancing student academic achievement, critical thinking, and learning motivation: A year-long experimental study. *Computers & Education*, 59(2), 339-352.

Extended Abstract

Introduction

The 21st century is known as the Information Age, characterized by the rapid and widespread accessibility of information and the extensive use of information and communication technologies (ICT). The proliferation of the internet and digital technologies has facilitated easier access to information, accelerated communication, and emphasized the importance of knowledge-based economic activities. This era significantly impacts social, economic, cultural, and political life. Consequently, skills in accessing, processing, and utilizing information have become crucial, giving rise to the concept of a knowledge-based society and economy. Technology plays a decisive role in education by shaping and directing changes in this field (Banaszewski, 2005). Internationally, the use of contemporary educational technologies to achieve quality education is widely accepted (Hızal, 1992). The constructivist educational approach promotes active student involvement in the learning process, enabling them to become producers of knowledge rather than mere consumers (Tezci & Perkmen, 2013). Accessing, using, and generating new information are skills that demonstrate an individual's active participation in the information society (Gündüz & Odabaşı, 2004). Thus, the use of technology in education enhances individuals' access to information, making them more effective learners and more competitive in the knowledge economy. People today live in an era defined by terms such as information society, network society, or technology society, driven by technological advancements (Webster, 2004; Castells, 2004). The internet and digital platforms enable individuals to socialize effectively and communicate within a flexible network. Unlike traditional media, internet users can choose from a wide range of content and interact with other users. Technological developments have thus laid the groundwork for a distinct "digital world" (Onursoy, 2018), deeply altering communication and interaction patterns and creating a global community. Individuals' relationships with digital technologies and their ability to adapt vary based on their age, experience, and the period in which they grew up (Prensky, 2001). Technology significantly impacts all areas of life today, especially evident in children's lives (Hett, 2012). Children born in this era of widespread use of information technologies quickly explore digital tools, often adopting a hands-on learning approach. This generation consists of independent thinkers capable of multitasking but with shorter attention spans. They may prefer solitude yet have highly developed digital social networks (Baki, 2015). A lifestyle intertwined with technology requires individuals to develop skills to use technology effectively to meet the demands of the era (Yamaç, 2015). Learning processes have evolved over time, with learning environments transforming alongside rapid technological advancements in the 21st century (Yang & Wu, 2012). The rapid development of technology has initiated a groundbreaking period in human history. Today, technology makes accessing information and communicating much easier and faster than before. One of the most significant changes is digitalization, which involves the widespread use of information and communication technologies and increased use of digital platforms. The term "digital" originates from the Latin word "digitus," meaning "finger," which is associated with counting. Over time, "digitus" became linked to numbers, and by the late 15th century, the term "digital" transitioned from Latin to English (Bayrakçı, 2022). Initially, this term referred to fingers or digits, but it eventually came to represent electronic technologies that use numerical data.

New Literacies

Traditionally, reading and writing skills were viewed as separate, independent abilities. Reading is more than just recognizing or vocalizing words; it involves the process of deriving meaning, an active cognitive process that requires interaction with the text, thinking, and analyzing its meaning (Akyol, 2012). Writing, on the other hand, is the process of expressing thoughts, emotions, information, or stories through symbols or words (Güneş, 2013). Literacy traditionally referred to having reading and writing skills, but it also includes accessing, understanding, evaluating, and effectively using information (Celot, 2010). Today,

the concept of literacy extends beyond understanding written texts to encompass the ability to effectively use different types of information and media tools.

Digital Literacy

One of the essential skills for success in the digital world is digital literacy. This concept was developed to meet the needs of the information age and was popularized by Paul Gilster in his 1997 book "Digital Literacy." Gilster defined digital literacy as the ability to access, evaluate, understand, and use information in digital environments, emphasizing that it includes not only technical skills but also critical thinking and creative problem-solving (Gilster, 1997). Digital literacy has gained increasing importance in our rapidly developing technological era. It encompasses a broad range of competencies, including information literacy and media literacy. Information literacy involves identifying, accessing, understanding, evaluating, and using information to meet a specific need, while media literacy involves understanding the production processes and intentions behind media content, critically analyzing media messages, and accessing information through alternative platforms (Uzun & elik, 2020). Digital literacy combines these competencies with the effective use of technology and digital tools, including searching for information online, organizing obtained information, and critically evaluating it (Ng, 2012). It ensures access to accurate information and enables individuals to express and share this information in various digital formats. Developing these skills is crucial for managing information overload, verifying accuracy, and addressing the challenges of the digital age. Digital literacy represents a critical skill in the modern world, where technology and media use are indispensable, enabling individuals to access and use information effectively.

Methodology

In the current study, the systematic literature review method, a qualitative research method, was employed. With the increasing number and breadth of academic studies today, there is a need for these studies to be systematically examined and their results synthesized in a clear and reproducible manner (Torraco, 2016). Systematic literature review serves as a research methodology that guides this process. In this method, researchers carefully evaluate and analyze all existing studies on a specific problem or topic based on certain criteria (Kraus, Breier, & Dasi-Rodriquez, 2020). These criteria are determined based on the research purpose, scope, and methodology. Researchers can comprehensively explore, contextualize, and synthesize existing knowledge using this method. This forms the basis of academic research activities regardless of different research fields. In systematic literature review, the research process relies on accumulated knowledge, making it crucial to systematically examine and synthesize this information. Systematic literature review enables researchers to collect, evaluate, and synthesize all available information on a specific topic or issue. This helps researchers understand the existing knowledge in the field and better frame their research topics. Additionally, systematic literature review identifies gaps and deficiencies in the existing knowledge on a specific topic, providing a framework for future research. By considering these gaps and deficiencies, researchers can plan future studies and contribute new insights to the existing knowledge (Jesson, Matheson, & Lacey, 2011). The study group of this research consists of a total of 72 studies, including 37 theses and 35 articles written in Turkish, on digital literacy in the field of education in Turkey between 2017 and 2022. Data for the study were obtained from the academic databases DergiPark and the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK). During the data collection process, a keyword search using the term "digital literacy" was conducted. As a result of the search, 120 articles from the DergiPark database and 116 thesis studies from the YÖK National Thesis Center database were accessed. Inclusion criteria for the studies were being published in Turkish, published between 2017 and 2022, and related to the field of education. Based on these criteria, relevant studies were systematically searched and 37 theses and 35 articles in Turkish addressing digital literacy within the specified years were identified. Descriptive analysis was employed in analyzing the data in this research. A well-conducted descriptive analysis makes the findings of the study more understandable and meaningful,

contributing significantly to the literature. This analysis method, which strengthens the foundation of the research, can provide guidance not only for the current study but also for future studies. Descriptive analysis provides researchers with a comprehensive and systematic review, enabling accurate and effective interpretation of the data. This helps fill gaps in the literature and increase knowledge in the field (De Vaus, 2001). The data obtained from the search were analyzed based on 7 main headings: publication type, publication year, research method, sampling, sample size, data collection tools, and data analysis method. The findings obtained under these headings were presented in tabular form by calculating frequency and percentage values. Coding for these 7 main headings was conducted independently by the main researcher and another researcher. Both researchers coded the data separately according to the identified headings. The parallel work of the two researchers ensured coding reliability.

Findings

Between 2017 and 2022, the distribution of studies on digital literacy by type is shown in Table 4.1. The analysis reveals that 36 of the postgraduate theses conducted during this period were at the master's level, and 1 was at the doctoral level. During the same years, 35 articles on "digital literacy" were published. Studies in 2022 and 2019 predominantly consisted of theses, whereas those in 2021 and 2018 were mainly articles. Table 2 and Graph 1 illustrate the increasing popularity of digital literacy since 2017, with 2 studies in 2017, 5 in 2018, 12 in 2019, 6 in 2020, 23 in 2021, and 24 in 2022. The majority of these studies (75%) employed quantitative methods, with 54 out of 72 studies using this approach, including 26 theses and 28 articles. Only 7 studies used mixed methods, and 11 utilized qualitative methods. The most common sampling method was convenience sampling (16.66%), followed by unspecified or no sampling (23.61%), simple random sampling, and purposive sampling. The studies used a variety of sample sizes, with the most frequent being 201-300 participants (20.85%), followed by 1-100 participants and 601 or more participants. The least common sample size was 401-500 participants. Data collection tools included scales (54), personal information forms (48), interview forms (11), document analysis (7), scale development (6), surveys (3), focus group interviews (2), researcher diaries (1), observation forms (1), and rubric development (1). Quantitative data analysis methods were predominantly inferential (86.95%), with ANOVA (38), t-test (32), correlation analysis (19), and other statistical tests being the most used. Descriptive methods were less common (8), with averages/standard deviations and frequency/percentage tables being the main techniques. Qualitative analysis methods, though less frequent (9.18%), included descriptive analysis (10) and content analysis (9). The comprehensive examination of digital literacy research highlights the predominance of quantitative approaches and the diversity in sample sizes and data collection tools used.

Discussion and Conclusion

This study analyzed 72 works on digital literacy, comprising 35 theses and 37 articles published between 2017 and 2022. The review of these works revealed significant trends and methodological features. The number of studies on digital literacy has increased notably, especially in 2021 (23 studies) and 2022 (24 studies). This rise can be attributed to the rapid spread of digital transformation and technology use, emphasizing the importance of digital literacy in education, business, and daily life. A large majority (75%) of these studies employed quantitative research methods, with 54 studies using this approach, including 26 theses and 28 articles. The preference for quantitative methods indicates a focus on collecting concrete and measurable data. Mixed methods (9.72%) and qualitative methods (15.28%) were less commonly used, suggesting fewer in-depth conceptual studies on digital literacy. Qualitative studies provide detailed insights into individuals' experiences with digital literacy, while mixed methods offer richer and more comprehensive findings. Thus, future research should incorporate more qualitative and mixed methods to better understand various dimensions of digital literacy.

Regarding sampling methods, convenience sampling (16.66%) was the most frequently used method. However, 23.61% of the studies did not specify a sampling method, highlighting a methodological gap.

Other sampling methods were more evenly distributed, with simple random sampling and purposive sampling each used in 12.5% of the studies. Thesis studies tended to adopt more diverse and complex sampling methods. Sample sizes varied widely, with the most common being 201-300 participants (20.85%). This indicates that most studies were conducted with medium-sized sample groups. The variety in sample sizes suggests that digital literacy research was conducted across different populations and groups, enhancing the generalizability of the findings. However, 5.55% of the studies did not report sample size, indicating a methodological shortcoming. Data collection tools varied, with scales (54) being the most frequently used, indicating a reliance on standardized and reliable measurement instruments. Personal information forms (48) and interview forms (11) were also commonly used. Document analysis (7) and surveys (3) were primarily used in articles. Focus group interviews (2), researcher diaries (1), and observation forms (1) were used only in theses, while rubric development was used only in one article. This suggests that theses favored more in-depth and qualitative data collection techniques, while articles relied on more structured and quantitative methods. In terms of data analysis methods, 90.82% of the studies used quantitative analysis methods, with inferential methods (86.95%) being the most common. Hypothesis tests and relational analyses such as ANOVA (38), t-tests (32), and correlation analysis (19) were frequently used. This indicates a tendency to use statistical methods for hypothesis testing in digital literacy research. Qualitative analysis methods (9.18%), including descriptive analysis (10) and content analysis (9), were less common but still important for providing in-depth and content-based insights.

The diversification and deepening of digital literacy research will contribute significantly to theoretical and practical knowledge in this field. Researchers' comprehensive examination of different aspects of digital literacy and its impacts on individuals and society will help cultivate more informed and competent individuals in the digital world. Continued research in digital literacy will support the development of educational policies and practices, the dissemination of digital skills, and the enhancement of individuals' effectiveness and safety in the digital realm.